Decretuz originale vnionis armenorz cuz sca Ro^na ecclia
promulgatuz in sacro vniuersali gilio florētino XXIJ Nouēbz
1439 : –

deo laus . deo grās : – –

n°. XII.

Eugenius

ꝑ Seruus seruorum dei

ad perpetuam rei memoriam.

Exultent deo adiutori nro iubilate deo Iacob omnes ubiq; qui no
mine censemur xpiano. Ecce enim iterꝫ dominus recordatus misericordie
sue aluum dissoluit lapidem Nouiugenis et amplius miseratus Israel de
cedro sua auferre dignatus estꝫ Et qui fuit concordiam in sublimibus et
in terra pax estꝫ hominibus bone uoluntatis optatissimam Armenorꝫ
unionem sua ineffabili misericordia concessit. Benedictus deus et pater
domini nri Ihu xpi pater misericordiarꝫ et deus totius consolationis qui
consolatur nos in omni tribulatione nra. Ipsiens nanq; pusillanimes dominus
ecclam suam modo ab his qui foris sunt modo ab his qui intra non parum
agitari turbinibus ut inter ipsas respirare angustias et ad resistendum
fortior assurgere ualeat multis iam quotidie modis consolari et roborare
dignatur. Nam et pridem magnam illam Grecorꝫ unionem multis longe
latereq; commanentium nationes et linguas. Hodie uero hanc ipsam Armenici
populi qui per Septentrionem et Orientem in magna copia diffusus estꝫ
in eodem fidei et caritatis uinculo cum sede apostolica stabilium. Hec profecto
tam magna et mira sunt diuine pietatis beneficia ut non solum [illegible]

[illegible]

expedire iudicamus ne ulla inpietas de fidei uacuare apud ipos Armenos
hesitare esse ualeat atq dum per omnia sapiamus non sede apicis unioq ipa sta
bilis ac perpetua sine ullo scrupulo perseueret ut sub quadam breui compendio
continere fidei uacuatem quam super premissis Romani profitetur ecclia per hoc
decretum sacro hoc approbante florentino Concilio ipis Orientibus ad hoc etia
consentientibus tradiderimus Imprimis ergo damus eis sanctum symbolum
a Centumquinquaginta Epis in primo Const Constantinopolitano Concilio
editum cum illa additione filioq in symbolo declarande necessitatis gratia et
urgente necessitate licite ac inamabiliter apposita cuius tenor talis est.
Credo in unum deum patrem omnipotentem factorem celi et terre uisibi
lium omnium et inuisibilium et in unum dominum Ihm xpm filium dei uni
genitum et ex patre natum ante omnia secula Deum de deo lumen de lumine
deum uerum de deo uero genitum non factum consubstantialem patri per
quem omnia facta sunt Qui propter nos homines et propter nram salute
descendit de celis Et incarnatus est de spiritu sancto ex Maria virgine
et homo factus est Crucifixus etia pro nobis sub Pontio Pilato passus
et sepultus est Et resurrexit tertia die secundu scripturas et ascendit
in celum sedet ad dexteram patris Et iterum uenturus est cum gloria
iudicare uiuos et mortuos cuius Regni non erit finis Et in spiritu sanctu
dominum et uiuificantem qui ex patre filioq procedit Qui cum patre
et filio simul adoratur et conglorificatur qui locutus est per prophetas.
Et unam sanctam catholicam et apicam ecclam Confiteor unum
baptisma in remissione peccatorum Et expectto resurrectionem mortuorum
Et uitam uenturi seculi Amen. Hoc autem sanctum symbolum sicut apud
Latinos mos est ita decreuimus per omnes Armenorum ecclias intra Pas
cha solemnia singulis saltem diebus dominicis et maioribus festiuita
tibus decantari uel legi Secundo tradimus eis diffinitionem Quarti uni
uersalis Concilij Calcedonen in Quinto post ea et Sexto uniuersalibus
Concilijs renouatam de duabus naturis in una xpi persona cuius tenor
talis est Sufficere quidem sapiens hoc et salutare diuine gratie
symbolum ad plenam cognitionem et confirmationem pietatis de patre

enim et filio et spiritu sancto perfectionem docet et domini humanationem
fideliter accipientibus repraesentat. Sed quoniam hi qui conantur reprobare
praedicationem ueritatis per propinquas haereses nouas uoces gemiscunt. Et hi quidem
praesumentes ueritatem rumpere nostrae dispensationis domini quae propter nos facta
est. Aliquem introducentes confusionem permixtionemque et stulte confingen-
tes dicam esse naturam carnis et deitatis et praetermisse dicentes possibilem
imaginem diuinam naturam. Obhoc uolens claudere illis omne machinationem
contra ueritatem praesens nunc sanctum et magnum atque uniuersalis Synodus
praedicationem hanc docens ab initio immobilem decreuit ante omnia fidem
Trinitatis. Deum et de sancto spiritu patrum manere irreuisibilem. Et
post haec tempore propter illos quidem qui pugnant aduersus sanctum spiritum
corroborat deitatem sanctae substantiae spiritus eiusdem a patribus Centum quinquaqin-
ta apud Constantinopolim congregatis quam illi omnibus notam fecerunt
non quasi inferentes ad aliquid minus esse in praecedentibus sed con-
tinet intellectum de sancto spiritu scripturae. Et iterum in declarantes aduersus eos qui dominica
tionem eius respuere temptauerunt. Propter illos autem qui nolunt ueritatem
dispensationis nostrae bonam et imprudenter delirant dicentes puram hominem
esse illum qui ex sancta Virgine Maria natus est. Suscepit Ephesina synodus
eas beati Cirilli quondam Episcopi ecclesiae Alexandriae ad Nestorium et ad
Orientales congruas existentes ad commendandas Nestorii uesanias et ad
interpretationem eorum qui solutionis symboli mentem pro zelo nosse deside-
rant quibus etiam consequentissime Ephesina conpetunt magne et sancto
Vobis Romae Episcopo beatissimi ac sanctissimi Leonis papae quae scripta
est ad sanctae memoriae Archiepiscopum Flauianum ad permendam Eutichis
malam intelligentiam utpote congruentem illius magni Petri confessioni
et existentem nobis communem quandam columnam aduersus praua dogmata
et ad confirmationem uestri dogmatis. His namque qui in duos filios dispensa-
tionis diuinae nostrae discerpere nituntur obsistit. Et illos qui possibilem
deitatem imaginem assumsisse dicunt a sacro coetu expellit. Et his qui in dua-
bus naturis Christi temperamentum aut confusionem exquirunt resistit. Et
eos qui dicunt seruam formam quam ex nobis assumpsit celestem esse aut

alterius alienam substantiae ut dementes abigit. Et qui duas quidem ante
unionem naturas domini fabulantur deinde uero post unionem confingunt
anathematizat. Sequentes igitur sanctos patres omnes eundemque confitentes
filium dominum nostrum Iesum Christum consonanter omnes docemus eundem perfectum
in deitate eundem perfectum in humanitate deum uere et hominem uere eundem
ex anima rationali et corpore consubstantialem patri secundum deitatem et con-
substantialem nobis eundem secundum humanitatem per omnia nobis similem absque
peccato ante saecula quidem de patre genitum secundum deitatem in nouissimis autem
diebus eundem propter nos et propter salutem nostram ex Maria Virgine dei ge-
nitricem secundum humanitatem. Unum eundemque Christum uerum filium dominum
unigenitum in duabus naturis inconfuse immutabiliter indiuise inseparabiliter
agnoscendum. Nusquam sublata differentia naturarum propter unionem ma-
gisque salua proprietate utriusque naturae et in unam personam atque subsistentiam
concurrente. Non in duas personas partitum siue diuisum sed unum et eundem filium
unigenitum deum uerum dominum Iesum Christum. Sicut ante prophetae de eo et ipse
nos Iesus Christus eruditus et sanctorum patrum nobis tradidit symbolum. Certo
diffinitionem de duabus uoluntatibus duabusque naturis Christi omnibus in predicto
Sexto Concilio promulgatam omnis ecclesia est. Sufficerent quidem
et reliqua quae in ipsa diffinitione Cenalis Calcedonensis superius enarratae
sequuntur usque ad finem post quem sequitur in hunc modum. Et duas na-
turales uoluntates in eo et duas naturales operationes indiuise inconuertibi-
liter inseparabiliter inconfuse secundum sanctorum patrum deitatem atque
predicamus et duas naturales uoluntates non contrarias absit uerum quod
impii asseruerunt haereses sed sequentem humanam eius uoluntatem et non
resistentem uel reluctantem sed potius et subiectam diuinae eius atque omni-
potenti uoluntati. Oportebat enim carnis uoluntatem moueri subiici uero
uoluntati diuinae uerae sapientissimum Athanasium. Sicut enim eius caro dei
uerbi dicitur et est ita et naturalis carnis eius uoluntas propria dei uerbi di-
citur et est sicut ipse ait. Quia descendi de celo non ut faciam uoluntatem meam
sed eius qui misit me patris suam propriam dicens uoluntatem quae erat carnis
eius. nam et caro propria eius facta est. Quemadmodum enim sanctissima.

atque immaculata eius caro deificata est non est peremptum sed
in proprio suo statu et ratione permansit ita et humana eius voluntas deifica
ta est non est peremptum. Salvata est autem magis secundum eloquium
Gregorium dicentem Nam velle illud qui in salvatore melligitur non
est contrarium deo deificatum est enim. Duas vero naturales operationes
indivise immutabiliter inconfuse inseparabiliter in eodem domino nostro ihu xpo vero
deo nro gloriamur. Hoc est divinam operationem et humanam operationem
secundum divinum predicatorem Leonem arcetissime asserentem. Agit enim
utraque forma cum alterius communione quod proprium est verbo scilicet
operatur quod verbi est et carne exequente quod carnis. Nec enim ut
quisquis unam adimus naturalem operationem dei et creature. Dei neque quod
creatum est in divinam educimus essentiam neque quod eximium est divine
nature ad comprehensiam creaturis locum derigimus. Unus enim eusdem cum
miraculis quidquid passiones cognoscimus secundum aliud et aliud ex quibus
est naturis et in quibus habet esse. Siquidem admirabilis inquit Cirillus Ordinis
equidem inconfusum atque indivisum conservamus. Unum sane de Trinitate
verbum vere incarnatum profitemur et post incarnationem dominum nrm ihu xpm
verum deum nrm esse credentes asserimus duas eius esse naturas in una eius
ipsius subsistentia in qua cum miraculis quidquid passiones per omnem sui
dispensationem comitatus non per fantasiam sed veraciter hec demonstra
vit de naturalem differentia in eodem una subsistentia cognoscendam dum
utrique naturam cum alterius communione indivise et inconfuse propria vellet
atque operaretur verbo quam rationem et duas naturales voluntates et opera
tiones confitemur ad salutem humani generis convenientes in eo concurren
tes. Quarto quoniam hoc tempus ipse Armenus preter hos Tres Ni
cenam Constantinopolitanam et Ephesinam primas Synodos nullas alias
universales post tres celebramus nec ipse beatissimum huius sancte sedis
antecessorem Leonem eius qui tractatus ipse Calcedonensis Synodus excepit
congregatus susceperunt asserentes eisdem fuisse suggestum eam Synodum
ipsam Calcedonensem quia memoratum Leonem secundum damnatum. Ne totius
heresum diffinitionem fuisse instruximus eos et declaramus huiusmodi

nullam fuisse unquam hominem quemque Synodum Calcedonensem et beatissimum Leonem
sancte sedis et ipsum de quibus in una persona xpi naturis superius de
scripsimus diffinisse contra impia. Nestorii et Eutiche dogmata. Simulque
ut ipse beatissimus Leonem qui vere fidei columna fuit et omni sancte trinitate et
doctrina referre hos omnia sancti fuit et in catalogis sancti fuerit merito deferi
prum decetero reputetur et nominetur. atque non solum in eos tres Ecclesiasticos sed
omnes alias universales ante tempora Romanorum Pontificum legitime celebratas
sicut et ceteri fideles reverenter suscipiant. Quinto ecclesiastica sacra
menta neutiquam pro ipsis Armenis eam presentium quia futuros fideles
in die trina subsistentia perfectissima adoramus formula. Nouit legis Septem sunt
sacramenta videlicet Baptismus Confirmatio Eucaristia Penitentia Extre
ma unctio Ordo et Matrimonium quae multum a sacramentis differunt anti
quae legis. Illa enim non causabant gratiam sed eam solum per passionem xpi
donandam esse figurabant. Hec vero nos et continent gratiam et eam nobis suffi
cientibus conferunt. Nos. Quinque primo ad spiritualem consumatis ho
minis ut sic ipse perfiat tamen duo alimoniae ad totius ecclie regimen multiplicatio
nemque ordinata sunt. per baptismum enim spiritualiter renascimur. per confir
mationem augemur in gratia et roboramur in fide. Renati autem et roborati
nutrimur divina Eucaristie alimonia. Ad si per peccatorum egritudinem in
firmamur mune per penitentiam spiritualiter sanamur. Spiritualiter etiam et
corporaliter prout anime expedit per extremam unctionem. per ordinem vero
ecclia gubernamur et multiplicatur spiritualiter. per matrimonium corporaliter
augetur. Nec omnia sacramenta tribus perficiuntur videlicet rebus tanquam
materia verbis tanquam forma et persona ministri conferentis sacramentum
cum intentione faciendi quod fiat ecclia. Quinto. si aliquid deest non per
ficitur sacramentum. Inter hec sacramenta tria sunt Baptismus Confirmatio
et Ordo que iterari non debent spirituale quoddam signum a ceteris distinctum
imprimunt in anima indelebile. Unde in eadem persona non iterantur.
Reliqua vero Quatuor cum iterari non imprimunt et reiterationem ad
mittunt. Omnium omnium sacramentorum locum tenet sanctum baptisma
quod vere spiritualis unus est per ipsum numerus xpi ac de corpore efficimur

ecclie. Cum enim per primum hominem mors intrauerit in mundum nisi ex aqua
et spiritu renascamur non possumus ut inquit ueritas in regnum celorum
intrare. Materia huius sacramenti est aqua uera et naturalis nec refert frigida
sit an calida. Forma autem est. Ego te baptizo in nomine patris et filij et
spiritus sancti. Non tamen negamus quin et per illa uerba. Baptizetur talis
seruus xpi in nomine patris et filij et spiritus sancti. uel. Baptizo te manibus
meis talis in nomine patris et filij et spiritus sancti. uerum perficitur baptismus
in nomine eius principalis causa et qua baptisma habet uim sanctitatis.
Trinitas. Ministrum talis autem sit. Minister qui tradit exterius sacramentum
si exprimatur ac huic qui per ipsum exercetur. Ministerium enim sancte Trinitatis
inuocatione perficitur sacramentum. Minister huius sacramenti est sacerdos
cui ex officio competit baptizare. in casu autem necessitatis non solum sacerdos
uel diaconus sed etiam laicus uel mulier imo paganus et hereticus baptizare
potest. Dumodo formam semper ecclie et facere intendat quod faciat ecclia. Mu
tus sacramentum effectus est remissio omnis culpe originalis et actualis
omnis quoque pene que pro ipsa culpa debetur. propterea baptizato nulla pro peccato
preterito iniungenda est satisfactio sed morientes antequam culpa aliqua
committant statim ad regnum celorum et dei uisionem peruenient. Secundum
sacramentum est Confirmatio cuius materia est Crisma confectum ex oleo
quod uirtutem significat conscientie et balsamo qui odorem significat bone famie
per Epm benedictum. Forma autem est. Signo te signo Crucis et confirmo
te crismate salutis in nomine patris et filij et spiritus sancti. Ordinarius
Ministrum est Epus. Et cum ceteris ut ordinibus simplex sacerdos ualeat exhi
bere hanc nisi Epus debet conficere quia de solis Apostolis legitur quod ut eum
tenent Epi qd per manus impositionem spiritum sanctum dabant quemadmodum
de eorum Apostolorum legitur manifestum. Cum enim audissent inquit Apli qui
erant Hierosolimis quia recepisset Samaria uerbum dei miserunt ad eos Petrum
et Iohannem qui cum uenissent orauerunt pro eis ut acciperent spiritum sanctum
nondum enim in quemquam illorum uenerat sed baptizati tantum erant in no
mine domini Ihu tunc imponebant manum super illos et accipiebant spiritum
sanctum. Loco autem illius manus impositionis in ecclia datur confirmatio.

Legitur tamen aliquando per apostolice sedis dispensationem ex rationabili et
urgenti admodum causa simplice sacerdotem Crismate per Epm confecto hoc ad
ministrasse confirmationis sacramentum. Effectus autem huius sacramenti
est quia in eo datur spiritus sanctus ad robur sicut datus est Apis die Pentecos
tes ut uidelicet christianus audacter xpi confitetur nomen. Decq in fronte
ubi secundum sedes est confirmandus ministratur ne xpi nomen confiteri eru
bescat et pectori Crucem eius que fidelis est scandalum quibus autem stul
tum secundum Apm propter quod signo Crucis signatur. Tertium est
Eucaristie sacramentum cuius materia est panis triticeus et uinum de uite
cum aqua commixtione aqua modicissima admisceri debet. Aqua autem ideo ad
misceatur quoniam unum est omnis sanctorum patrum ac doctorum ecclie
prudentium in disputatione exhibuit creditur quod dominum in uino aqua permixto
hoc instituisse sacramentum. Deinde quia hoc conuenit dominice passionis re
presentationi. Inquit enim beatus Alexander pp. v. a beato Petro in sanctorum
oblationibus que intra missarum solemnia domino offerentur panis
tantum et unum aqua permixtum in sacrificium offerimus. Non ergo debet
in Calice dominico aut uinum solum aut aqua sola offerri sed utrumque permixtum
quia utrumque de latere sanguis et aqua exiuisse xpi profluxisse legitur. Tum
etiam qd conuenit ad significandum huius sacramenti effectum. Cum qui est unus
populus xpiani ad xpm. Aqua enim populum significat secundum illud Apocalipsis. Aque multe populi multi. Et Iulius pp. i. post beatum Siluestrum
ait. Calice dominicus iuxta Canonum preceptum uino et aqua permixtus
debet offerri. quia uidemus in aqua populum intelligi in uino uero ostendi
sanguinem xpi. ergo cum in Calice uinum et aqua miscetur ecce populus
adunatur et fidelium plebs in quem credit copulatur et uniuitur. Cum ergo
tam sancta Romana ecclia a beatissimis Apis Petro et Paulo edocta
aqua celique omnes Latinorum Graecorumque ecclie in quibus omnis sanctitas
et doctrine lumina claruerunt ab initio nascentis ecclie sic seruauerunt
et modo seruent meminimus admodum uideatur ut alia quemque regio ab hac
uniuersali et rationabili discrepet obseruantia. Decernimus igitur ut etiam
xpi Armeni se cum uniuerso orbe xpiano conforment et sacerdotes

in Calice oblatione paululum aque prout hic fum est vino admisceant.
Forma huius sacramenti sunt verba Saluatoris quibus hoc conficit sacramentum. Sacerdos enim in persona xpi loquens hoc conficit sacramentum. Nam ipsa verba sunt virtute sub forma panis in corpus xpi et sub forma vini in sanguinem commutantur. Tamen totus xpus continetur sub specie panis et totus sub specie vini. Sub quilibet quoque parte hostie consecrate et vinum consecrati separatim fit totus est xpus. Huius sacramenti effectus quidem in anima operantur magis sumentis est ordinatio hominis ad xpum. Et quia per gratiam homo xpo incorporatur et membris eius unitur consequens est quod per hoc sacramentum in sumentibus augentur gratia augetur anima quia effectus fum quem materialis cibus et potus quo ad vitam naturalem corporalem sustentandam augendo reparando et delectando. Sacramentum hoc quo ad vitam operatur spiritualem vt quo et augmentum. Cibamur ergo Beatissimo Saluatoris vera vocis sonus memoriam a malo retrahimur confortamur in bono et ad virtutes et gratias proficimus incrementum. Quartum sacramentum est Penitentia cuius quasi materia sunt ea tria peccata qui in Deo distinguuntur partes quarum prima est cordis contritio ad quam pertinet vt doleat de peccatis commissis cum proposito non peccandi de cetero. Secunda est oris confessio ad quam pertinet vt peccata omnia peccata quae memoriam habet sue sacerdoti confitetur integraliter. Tertia est satisfactio pro peccatis secundum arbitrium sacerdotis quemadmodum precipuus est per orationem ieunium et elemosinam. Forma huius sacramenti sunt verba absolutionis que sacerdos profert cum dicit. Ego te absolvo. Materia huius sacramenti est sacerdos habens auctoritatem absolvendi vel ordinarium vel per commissionem superiorem. Effectus huius sacramenti est absolutio a peccatis.
Quintum sacramentum est extremaunctio. Cuius materia est oleum olivae per Epm benedictum. Hoc sacramentum nos infirmos animarum curetur dum non debet qui in hac loca ungitur est in oculis propter visum in auribus propter auditum in naribus propter odoratum in ore propter gustum vel locutionem in manibus propter tactum in pedibus propter gressum in renibus propter delectationem ibidem ungentur.

Forma huius sacramenti est hec. Per istam unctionem et suam piissimam misericordiam indulgeat tibi dominus quicquid delisti per visum et similiter in aliis membris. Minister huius sacramenti est sacerdos. Effectus vero est mentis sanatio et inquantum anime expedit quia etiam corporis de hoc sacramento inquit beatus Iacobus Apls. Infirmatur quis in vobis induc. oret presbiteros ecclie et orent super eum ungentes eum oleo in nomine domini et oratio fidei saluabit infirmum et alleviabit eum dominus et si in peccatis sit dimittentur ei. Operum est sacramentum ordinis cuius materia est illud per cuius traditionem conferitur ordo. Sicut panis traditur per Calicem cum vino et patene cum pane potest homem. Diaconatus vero per librum Euangeliorum dominicum. Subdiaconatus vero per Calicem vacuum cum patena vacua superposita et similiter de aliis per ter. ad ministerium sui pertinentium. Assignatur forma sacerdotii est enim. Accipe potestatem offerendi sacrificium in ecclia pro viuis et mortuis in nomine patris et filii et spiritus sancti. Et sic de aliis. Ordinum formae prout in Pontificali Romano late continetur. Ordinarius Minister huius sacramenti est Epus. Effectus huius est augmentum gratie ut quis sit idoneus xpi minister. Septimum est sacramentum matrimonii quod est signum conuinctionis hominis xpi et ecclie secundum Apslm dicentem Sacramentum hoc magnum est ego autem dico in xpo et in ecclia. Causa efficiens matrimonii regulariter est mutuus consensus per verba de presenti expressus. Assignatur autem triplex bonum matrimonii. Primum est proles suscipienda et educanda ad cultum dei. Secundum est fides quam vnus coniugum alteri seruare debet. Tertium indiuisibilitas matrimonii propter hoc dicit signifikat indiuisibilem conuinctionem xpi et ecclie. Quinque autem sunt causae separationis licet autem separationem facere non tamen aliud matrimonium contrahere licitum est. cum matrimonii vinculum legitime contracti perpetuum sit. Secreto compendiosum illum fidei regulam per breuissimum delineasse dictum qui prudens. Quinque autem omnis cum ratio est.
Quinque nulle salus esse certe omnia opus est ut teneat catholicam fidem quam nisi quisque integram inuiolatamque seruauerit absque dubio in eternum peribit. Fides autem catholica hoc est ut unum deum in Trinitate et

Trinitatem in unitate veneramur neque confundentes personas neque substantiam separantes. Alia est enim persona patris alia filii alia spiritus sancti sed patris et filii et spiritus sancti una est divinitas equalis gloria coeterna maiestas. Qualis pater talis filius talis spiritus sanctus. Increatus pater increatus filius increatus spiritus sanctus. Immensus pater immensus filius immensus spiritus sanctus. Eternus pater eternus filius eternus spiritus sanctus. Et tamen non tres eterni sed unus eternus. Sicut non tres increati nec tres immensi sed unus increatus et unus immensus. Similiter omnipotens pater omnipotens filius omnipotens spiritus sanctus. Et tamen non tres omnipotentes sed unus omnipotens. Ita deus pater deus filius deus spiritus sanctus. Et tamen non tres dii sed unus est deus. Ita dominus pater dominus filius dominus spiritus sanctus. Et tamen non tres domini sed unus est dominus. Quia sicut sigillatim unam quamque personam deum ac dominum confiteri christiana veritate compellimur ita tres deos aut dominos dicere catholica religione prohibemur. Pater a nullo est factus nec creatus nec genitus. Filius a patre solo est non factus nec creatus sed genitus. Spiritus sanctus a patre et filio non factus nec creatus nec genitus sed procedens. Unus ergo pater non tres patres unus filius non tres filii unus spiritus sanctus non tres spiritus sancti. Et in hac Trinitate nihil prius aut postea nihil maius aut minus sed tote tres persone coeterne sibi sunt et coequales. Ita ut per omnia sicut iam supradictum est et unitas in trinitate et Trinitas in unitate veneranda sit. Qui vult ergo salvus esse ita de trinitate sentiat. Sed necessarium est ad eternam salutem ut incarnationem quoque domini nostri Iesu xpi fideliter credat. Est ergo fides recta ut credamus et confitemur quia dominus noster Iesus xps dei filius deus et homo est. Deus est ex substantia patris ante secula genitus et homo est ex substantia matris in seculo natus. Perfectus deus perfectus homo ex anima rationali et humana carne subsistens. Equalis patri secundum divinitatem minor patre secundum humanitatem. Qui licet deus sit et homo non duo tamen sed unus est xps. Unus autem non conversione divinitatis in carne sed assumptione humanitatis in deum. Unus omnino non confusione substantie sed unitate persone. Nam sicut anima rationalis et caro unus est homo ita deus et homo unus est xps. qui passus est pro salute nra

descendit ad inferos. Tertia die resurrexit a mortuis. Ascendit ad celos sedet ad dexteram dei patris omnipotentis inde venturus est iudicare vivos et mortuos. Ad cuius adventum omnes homines resurgere habent cum corporibus suis et reddituri sunt de factis suis propriis rationem. Et qui bona egerunt ibunt in vitam eternam qui vero mala in ignem eternum. Hec est fides catholica quam nisi quisque fideliter firmiterque crediderit salvus esse non poterit.

Septimo decimum simonis cum Graecis consummate pridem in hac sancta romanorum sede Innocentio Concilio promulgatum cuius tenor talis est.

Gregorius epo servus servorum dei. Ad perpetuam rei memoriam. Consummante ad infrascripta Carissimo filio nro Iohanne Paleologo Romeorum Imperatore illustri et Patriarchis venerabilibus fratribus nris Patriarchis et ceteris Orientalem ecclesiam representantibus. Letentur celi et exultet terra sublatus est enim de medio patris qui Occidentalem Orientalemque dividebat ecclesiam et pax atque concordia redditur illo angulari lapide xpo qui fecit utraque unum unaque fortissima caritatis et pacis vinculo iungente parietum et perpetua unitatis federe copulante ac continente. Post hac longam nebulam et dissidii diuturni aerumnosa tempestate aliquantulum serenum omnibus unionis operatore subiit illuxit. Gaudeat et mater ecclesia que filios suos hac tempestate diu fuerunt dissidentes iam iudicio in unitatem pacis reduxisse et que amara in eorum separatione amarissime flebat ex quo fit modo mira concordia cum ineffabili gaudio omnipotenti deo gratias referat. Cum hi quos tenetur fideles ubique per orbem et qui xpiano censentur nomine matri catholice ecclesie colletentur. Ecce enim Occidentales Orientalesque patres post longissimum dissensionis atque discordie tempus se manus ac cervice periculis exponentes omnibusque superatis laboribus ad hoc sacrum vicentinum Concilium desiderio sacratissime unionis ac utique caritatis congregandi quo in lea alanesque convenerunt et intentione sua nequaquam frustrati sunt. Post longam enim laboriosamque indaginem tandem spiritus sancti clementia quam operatissimam sanctissimamque unionis consecuti sunt. Quis igitur dignas omnipotenti dei beneficia gratias referre sufficiat. Quis enim divine miserationis divitias non obstupescat. Cuius uel fecundum pec ing tanta superne pietatis magnitudo non mollitur. Sunt ista profecto divina opera non humane fragilitatis industria atque ideo excelsa cum

veneratione suscipienda et diuinis laudibus prosequenda. Tibi laus tibi
gloria tibi gratiarum actio qui es xpe fons misericordiarum qui eorum bona sponsione
catholice ecclie contulisti atque in generatione mea tue pietatis manuducendo ostendisti
ut euangelizare omnes mirabilia tua. Ad hoc quidem dominus magnus
nobis deus largitus est. oculisque aduertimus quod inter nos multi non valde ut
pretium aspicere sequuntur. Commanentes enim Latini atque Greci in
hac sacrosancta trinitatis symbolo magno sudore multa ab sunt. ut inter
alia etia arcanius ille de diuine spiritus sancti processione summa cum dili-
gentia et assidua inquisitione disputentur. Dictatio uero eos simultatis
ex diuinis scripturis plurimisque aliis testimoniis sancti patres
Occidentalium et Orientalium. Aliquibus quidem ex patre et filio quietissim
uero ex patre per filium procedere dicentibus spiritum sanctum tum et ab eadem
intelligentiam aspectibus omnibus sub diuersis uocabulis. Greci quidem
asseruerunt ab eo quod diuinum spiritum sanctum tum ex patre procedere non hac
mente profitemur ut excludant filium. sed quia eos audebamus ut omnes Latinos
asserere spiritum sanctum tum ex patre et filio procedere temptata ex duobus
principio et duabus spirationibus deos abstinuerunt a dicendo ab spiritus
sanctus tum ex patre procedat et filio. Latini uero affirmauerunt nos se hac mente
dicere spiritum sanctum tum ex patre filioque procedere ut excludant patrem
cum sit fons ac principium totius deitatis filium scilicet ac spiritum sanctum. Nec
ab eo ab spiritum sanctum tum procedat ex filio filius a patre non habeat. sue
ab duo primum esse principio seu duas spirationes. sed ut unum tantum esse
tunc esse principium unicamque spirationem spiritus sancti. et probat hac tenus
asseruerunt. Et cum ex his omnibus unus et idem christus uerissimo sensu
eodem in infuscaptum sanctum tum et deo amabilem eodem sensu eadem mente
unanimem unanimiter concordarunt et consenserunt. In nomine igitur sancte
Trinitatis patris et filii et spiritus sancti. hec sicut inuiolabili approbamus et fi-
rmiter tenendo diffinimus ut hec fidei iniuriosa ab omnibus xpianis credatur
et suscipiatur sicque omnes profiteantur. Ab spiritus sanctus tum ex patre et filio
eternaliter est. et essentiam suam suumque esse subsistentiam habet ex patre si-
mul et filio et ex utroque eternaliter tanquam ab uno principio et unica spiratione

procedit. Declarantes quod id quod sanctum dicunt doctores et patres dicunt ex pa-
tre per filium procedere spiritum sanctum tum ab hanc intelligentiam tendunt ut
per hoc significetur filium quoque esse secundum Graecos quidem causam secundum
Latinos uero principium subsistentiae spiritus sancti sicut et patrem. Et quo-
niam omnia que patris sunt pater ipse unigenito filio suo gaudendo dedit
preter esse patrem hoc ipsum quod spiritum sanctum hic procedit ex filio ipse filium a patre
eternaliter habet a quo eternaliter etia genitus est. Diffinimus insuper
explicationem uerborum filioque ueritatis declaratione gratia et rationem
tunc necessitatis licite ac rationabiliter symbolo fuisse appositam. sicut ut ratione
sunt fermentum panis triticeo Corpus xpi conficere consecrare sacerdotes qui in altero
quem dominum corpus conficere debere. unicuique scilicet iuxta sue ecclie suae Occi-
dentalis suae Orientalis consuetudinem. Item si uere poenitentes ante fidei confessionem de
cessent antequam dignis penitentiae fructibus de commissis satisfecerint et
omissis eorum animae penis purgatoriis post mortem purgantur et ut a penis
huiusmodi celeriorem prodesse eis fidelium animae suffragia ut missarum silicet
sacrificia orationes et eleemosynae ac alia pietatis opera que a fidelibus pro
aliis fidelibus fieri consueuerunt secundum ecclie instituta. Illorum animae
qui post baptismum suscepturi nullam omnino penam maculam incurrerunt
illae etia que post contractam tum peccato maculam sed in suis corporibus uel
eisdem exute corporibus prout superius dictum est sunt purgatae in celum
mox recipi et uisuri clare ipsum deum Trinum et unum sicut est pro mem-
ro tamen diuersitate alium alio perfectius. illorum autem animae qui post
baptismum peccato uel solo originali decedunt mox in infernum descendere
pro tamen de poenis puniendus. sed diffinimus sanctam apostolicam sedem
et Romanum Pontificem in uniuersum orbem tenere primatum et ipsum Pontifi-
cem Romanum successorem esse beati Petri principis apostolorum et uerum xpi
Vicarium totius ecclie caput et omnium xpianorum patrem ac doctorem exi-
stere et ipsum beato Petro pascendi regendi et gubernandi uniuersalem ecclesiam
a domino nostro Iesu xpo plenam potestatem traditam esse quemadmodum etiam in
gestis oecumenicorum Conciliorum et in sacris Canonibus continetur. Renouantes
insuper ordinem traditum in Canonibus editum Venerabilium Patriarchatum

ut Patriarcha Const̃ntinopolitan secundus se pr̃e sanctissimi Romani
Pontificis Tertius uero Alexandrini Quartus autem Antiocheni et Quintus
Hierosolimitani salus utilitas priuilegio omnibus et uniuersis ecc̃lis. Dat̃ Florentie in
sessione publica synodali solemniter in ecc̃lia maiori celebrata. Anno incarnationis do-
minice Millesimo quadringentesimo octuagesimo nono. Pauli Non̄ Pontificatus
nri Anno Nono. Et tunc cum inter alia sic etiam cum ipso Armeno disputatum
quibus diebus festum fuerit Immutationis beate Marie Virginis Natiuitatis beati
Iohannis Baptiste et consequenter Natiuitatis et Circumcisionis domini nri Ihu xpi
ac Presentationis eiusdem in templo seu Purificationis beate Virginis Marie cele-
brari debeant satis fore duxerunt pacifice tamen fuerit tamen sine lo. patrum est h
mutuo qua consuetudine ecc̃lie Romani et omnium aliarum. omnes salute apud Lati-
nos et Graecos. Ne igitur in eiusmodi celebrationibus dispar sit xpianorum. ritus unde
perturbande christiane occasio posset oriri decernimus tanquam ueritati et rationi con-
sentaneum ut uero totius reliqui orbis obseruantiam ipse etiam Armenus festum
Immutationis beate Marie die Decimoquinto Martii Natiuitatis beati Io-
hannis Baptiste Decimoquarto Iunii Natiuitatis uero secundum carnem Salua-
toris nri Decimoquinto Decembris Circumcisionis eiusdem Primo Ianuarii
Epiphanie Sexto eiusdem Ianuarii Presentationis domini in templo seu Purifica-
tionis dei genitricis Secundo Februarii debeant solemniter celebrare. His omnibus
expletis predictus Armenus Oratores nomine suo et sui Patriarche et omnium
Armenorum hec salutarium synodalia decreta omnibus suis Capitulis decla-
rantibus diffinientibus credentibus precepta et statuta omnemque doctrinam
in ipso descriptam necnon quecunque tenet et docet sancta sedes apostolica et Roman
ecc̃lia cum omni deuotione et obedientia acceptant susciperunt et amplectuntur
illos quoque doctores et sanctos patres quos ecc̃lia Roman approbat ipsi tenentes
susciperunt. Quasque uero personas et quecunque ipsa ecc̃lia Roman reprobat et
damnat ipsi pro reprobatis et damnatis habent. Profitentes tamquam uere obedientie
filii nomine quo supra prius sedis apostolice ordinationibus et iussionibus fideliter
obtemperare. Et hanc solemnitatem in nra et huius sancte Synodi pre-
sentia memorato decreto mox dilectus filius Narses Armenus nomine ipsorum
Oratorum in idiomate Armenico publice hec que sequuntur legit, que incoho-

nenti dilectus filius Bartholomeus ordinis Minorum. in et ipsorum Armenorum
communis interpres publice sermone latino in hunc modum ex scriptis legit.
Beatissime pater et sanctissima Synode Totum hec sancta tum decretum quod
nunc latine coram uestra publice lectum est presentia fuit nobis predicte uerbo ad
uerbum in nro idiomate clare expositum et interpretatum quod quidem operime
nobis placuit ac placet. Ne igitur autem uire mentis expressione eius effectus
summatim repetimus. In ipso continetur primo qualiter populus nre Armenorum
credimus sancta tum Symbolum Const̃ntinopolitanum cum illa additione filioque ut
in ecc̃lia nra diebus festorum dominicis maxime festis hymnis missarum
solemnia decantari seu legi debeat. Secundo diffinitionem Quarti universalis
Concilii Calcedonensis de duabus naturis in una xpi persona. Tertio diffinitionem
de duabus xpi voluntatibus et operationibus in Sexto universali Concilio promul-
gatam. Quarto declamamus ipsum Calcedonensem Synodum et beatissimum Leonem
papam de duabus in una persona xpi naturis ueritatem diffinientem contra
impia Nestorii et Eutycis deliramenta suscepisse et ipsum beatissimum Leonem
tanquam sancte tum et fidei columnam ueneramur. Atque non solum hos Tres Sy-
nodos Nicenam Const̃ntinopolitanam et Ephesinam primam sed et omnes alios
universales aut Doctores Romanorum Pontificum legitime celebratos reuerenter
suscipiamus. Quinto breuem formulam septem sacramentorum ecc̃lie uidelicet
Baptismi Confirmationis Eucharistie Penitentie Extreme unctionis
Ordinis et Matrimonii declarando que sit uniuscuiusque sacramenti materia
forma et minister. Atque in sacrificio Altaris dum Calix offertur uino
paululum aque admisceri debet. Sexto quandam compendiosam beatissimi
Athanasii fidei regulam que incipit Quicumque uult saluus esse etc. Septimo
decretum unionis conclusum cum Grecis in hoc sacro Concilio prudenter promulgatum
continens qualiter Spiritus sanctus tum ex patre et filio eternaliter procedit et
quod illa additio filioque licite et rationabiliter in Symbolo Const̃ntinopolitano
fuit apposita. Atque in pane triticeo azime uel fermentato Corpus dominum con-
ficitur. Quid etiam credendum sit de penis purgatorii et inferni ac uita beata
et de suffragiis que pro defunctis fiunt. Item de plenitudine potestatis sedis
apostolice tradita a xpo beato Petro et suis successoribus. atque de ordine Pa

triarchatum sedum. Et hanc decernimus ac decetero. Annen has festiuitates
ces in singulis diebus more uniuersalis ecclie celebrare debeant videlicet
Annunciationem beate Marie Virginis Decimaquinta Marcij Natiuitate
beati Johannis Baptiste Decimaquarta Junij Natiuitatem Saluatoris nri
secundu carnem Decimaquinta Decembris Circumcisionis eiusdem Prima
Januarij Epiphanie Decimo eiusdem Januarij Presentationis domini in templo
seu Purificationis beate Marie Secundi Februarij. Nos igitur Patriarcae
nomine nro nrisq; Venerendi Patriarche et omnium Armenorum sicut et ista
sanctissima in ipo decreto attestatur hoc salubrissimum synodale decretum cum
omnibus suis Capitulis declarationibus diffinitionibus tradicionibus preceptis
et statutis omnibusq; doctrinam in ipo descriptam necnon quecquid tenet et
docet sanctissima sedes apostolica et Romana ecclia cum omni deuotione et obedientia
acceptamus suscipimus et amplectimur. Illos quoq; doctores et sanctos
patres quos ecclia Romana approbat reuerentes suscipimus. Quasciunq; uero
personas et quecquid ipa ecclia Romana reprobat ac damnat nos ipsos reprobamus
ac damnamus habemus. profitentes tamquam uere obedientie filij nomine quo
supra apmus sedis apostolice ordinationibus et institutionibus fideliter obtemperare.
Datum Florentie in publica sessione synodali solemniter in ecclia maiori
celebrata Anno Incarnationis dominice Millesimoquadringentesimo
tricesimonono Decimo Kl Decembris Pontificatus nri Anno Nono.

+ Ego Eugenius Catholice Ecclie Ego Jan decanus ff
+ Ego Antonius Ego oppidi [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego Celestinus presbiter de [illegible] ff
+ Ego [illegible] presbiter [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff

+ Ego Cyprianus [illegible] ff
+ Ego Raymundus [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego Laurentius [illegible] ff
+ Ego petrus Ego Massanus ff
+ Ego Petrus Ego Cypriaguus ff
+ Ego [illegible] et Armenus ff — daniel episc comacchien ff
+ Ego [illegible] Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego Antonius Ego episc ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego Jacobus Ego Nicomedien ff
+ Ego Bernardus episc Mutinen ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego Franciscus electus [illegible] ff
+ Ego Alexius Episc [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego Simonetus episc [illegible] ff
+ Ego Bartholomeus Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego Nicolaus Ego Tiburtin ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego guillelmus de [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff
+ Ego [illegible] ff

Ego Matheus abbas sancti Petri de Roma

Ego Timotheus abbas sancti Andree in monte

Ego Jacobus abbas sancti Saluii papie floren.

Ego Andreas abbas sancti Petri maioris de Perusia

Ego Benedictus abbas sancti Eoy de perusia

Ego Augustinus petrus abbas sancti michaelis de pisis

Ego Johannes abbas sancti Angeli de Ferraria

Ego dompnus [illegible] sancti [illegible] de [illegible]

Ego dompnus franciscus abbas sancti [illegible] de [illegible]

Ego dompnus ottaianus abbas sancti pauli de [illegible]

Ego dompnus franciscus abbas sancti [illegible] de [illegible]

Ego [illegible] abbas [illegible] [illegible]

Ego Gotfredus de [illegible] abbas maioris [illegible] de [illegible]

Ego [illegible] abbas de [illegible] [illegible]

Ego [illegible] abbas de Cluny [illegible] [illegible]

Ego [illegible] abbas de [illegible]

Ego [illegible] abbas de [illegible]

Ego bartolomeus [illegible] abbas [illegible]

Ego [illegible] abbas sancti maioris de [illegible] [illegible]

Ego [illegible] abbas de [illegible]

Ego dompnus [illegible] abbas [illegible]

Ego [illegible] abbas sancti [illegible] [illegible]

Ego dompnus jacobus abbas sancti maioris de [illegible]

Ego [illegible] abbas sancti [illegible] [illegible]

Ego [illegible] abbas sancti [illegible] [illegible]

Ego [illegible] abbas sancti [illegible] [illegible]

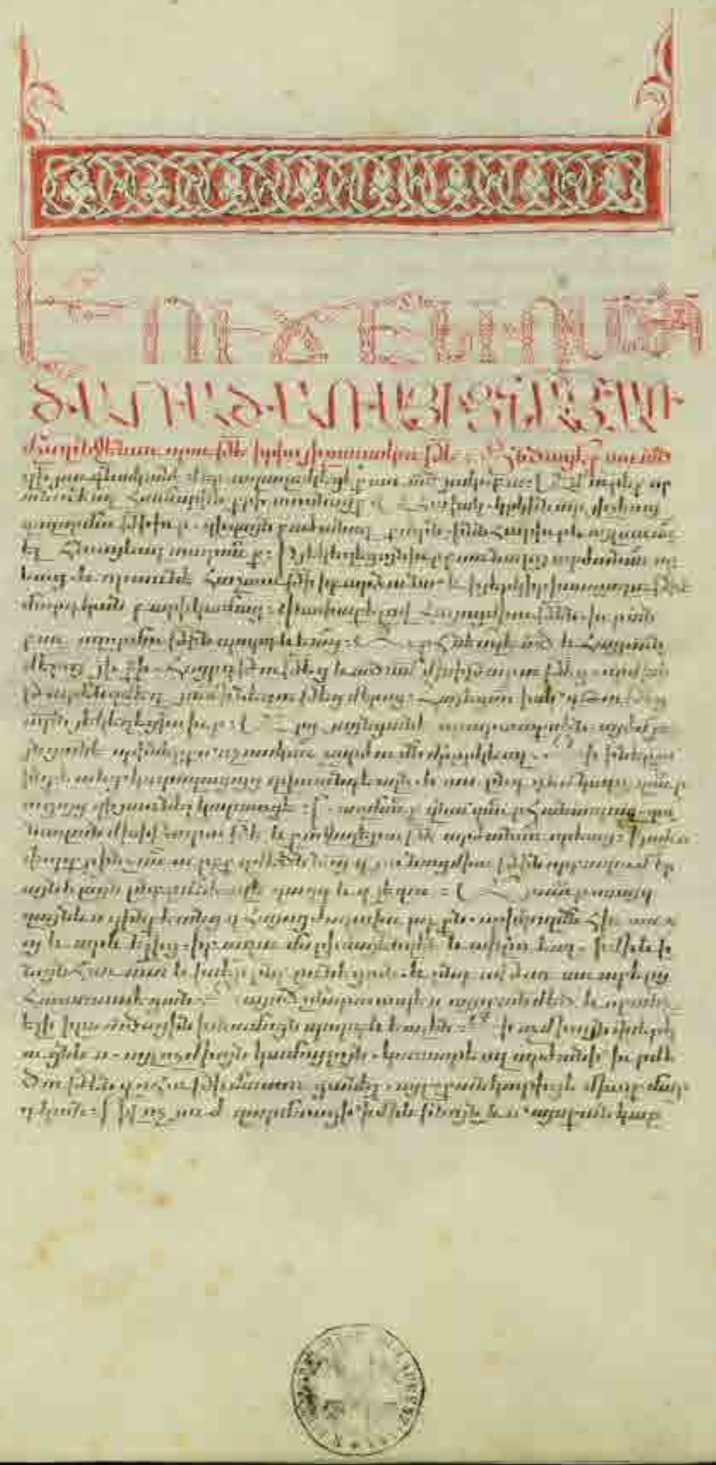

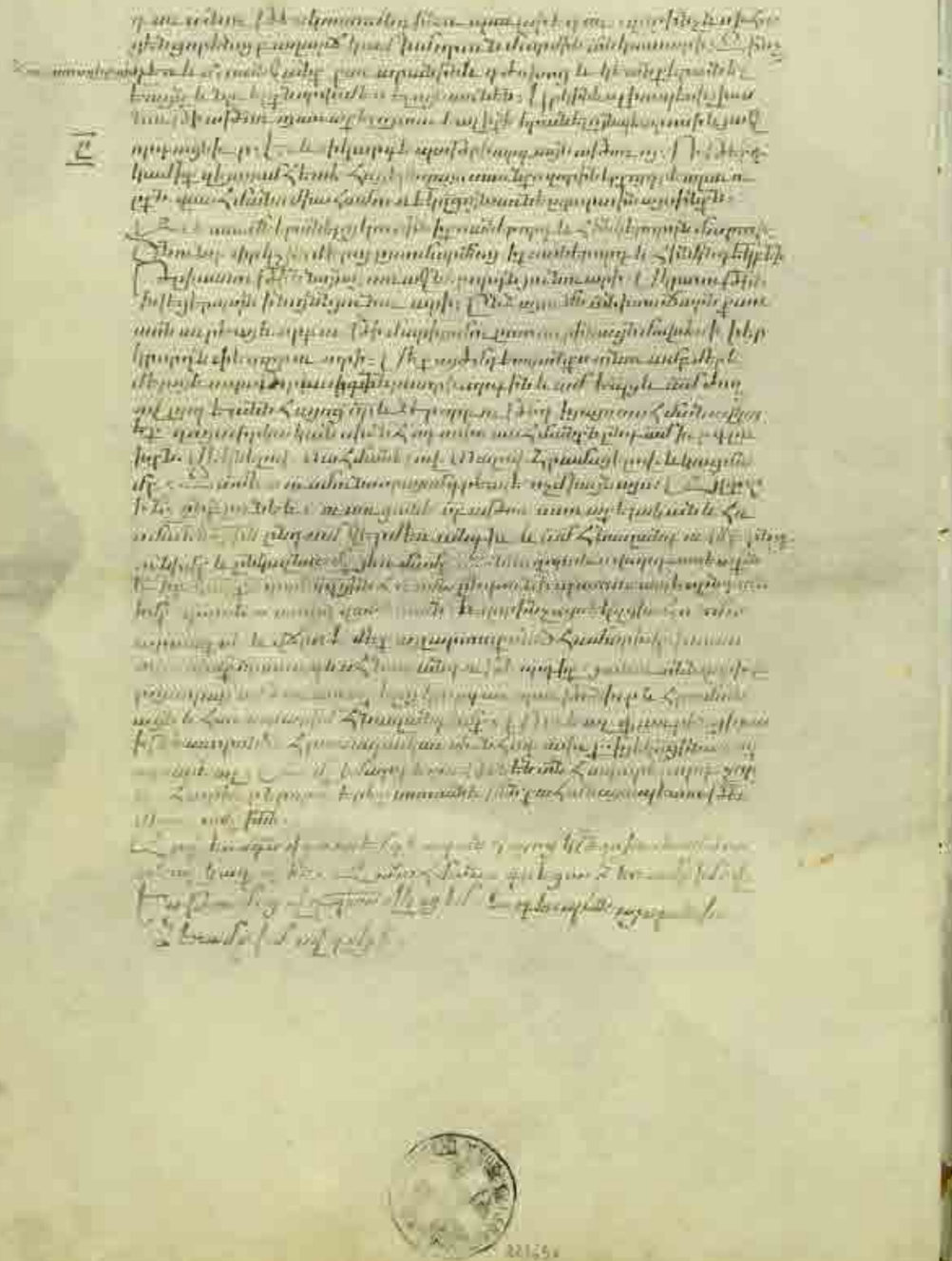

221654

ff 20.